

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av alkohollagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 april 2008 en proposition med förslag till lag om ändring av alkohollagen (RP 38/2008 rd) till social och hälso-
vårdsutskottet för beredning.

- produkttillsynschef Leena Hakala, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral
- ombudsman Vertti Kiukas, Elämäntapaliitto ry
- utvecklingschef Ritva Varamäki, Centret för hälsofrämjande rf.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet

Dessutom har Livsmedelsindustriförbundet rf och Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet rf lämnat ett gemensamt skriftligt yttrande.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att en paragraf i alkohollagen upphävs. I paragrafen föreskrivs att förpackningar för alkoholdrycker från ingången av 2009 ska vara försedda med en allmän varningstext

om produktens skadliga effekter på hälsan och en kompletterande varningstext om risken för fosterskada. Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2009.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Riksdagen godkände i februari 2007 att alkohollagen kompletteras med en paragraf om att förpackningar för alkoholdrycker från ingången av 2009 ska vara försedda med en varningstext om produktens skadliga hälsoeffekter. Bestämmelsen var ett led i ett större åtgärds paket med författningsändringar som avsåg att minska inte bara alkoholens skadliga verkningar på barns och ungdomars välbefinnande utan också risk-

konsumtionen och totalkonsumtionen. I samma sammanhang satte man gränser för reklam för alkoholdrycker och utannonsering av extrapris samt förbjöd mängdrabatter på alkoholdrycker. Tanken var att åtgärderna skulle hjälpa till att nå målen i statsrådets principbeslut om de allmänna riktlinjerna för alkoholpolitiken.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande om ändringen av alkohollagen (ShUB 58/2006 rd) att varningstexterna kommer att ha ytterst liten

effekt på alkoholkonsumtionen. Men utskottet ansåg texterna trots allt vara befogade med motiveringen att man med informationen i dem stödjer andra åtgärder som syftar till att minska konsumtionen. Även om det skulle visa sig att de då godkända åtgärderna inte ensamma är effektiva, skulle de sammantagna ge signaler om behovet att lägga om konsumtionsvanorna.

När regeringen nu föreslår att förpackningarna för alkoholdrycker inte ska förses med varningstexterna, måste den med det snaraste lägga förslag till andra åtgärder som bidrar till att alkoholkonsumtionen fås ner, menar utskottet.

Priset på alkohol är den faktor som mest påverkar hur mycket folk dricker. Skattehöjningarna i början av 2008 var enligt utskottets mening inte tillräckliga utan borde ha varit avsevärt större i alla dryckeskategorier. Utskottet ansåg att vi genom beskattningen fortsättningsvis bör se till att inte realpriset på alkohol börjar släpa efter höjningen i den allmänna prisnivån (ShUU 8/2007 rd). Utskottet upprepar här sin tidigare ståndpunkt att skatten på alkoholdrycker bör höjas med det snaraste (ShUU 5/2008 rd).

Alkoholreklamen bör begränsas ännu mer, anser utskottet. Livsstilsreklamen påverkar särskilt ungdomars alkoholbruk och får dem att anamma en alkoholpositiv livsstil. Därför vore det skäl att överväga om alkoholreklamen kunde begränsas till att gälla endast produktinformation. Även gränserna för alkoholreklam i teve bör ses över. Genom den ändring av alkohollagen som trädde i kraft den 1 januari 2008 begränsades alkoholreklam i teve under bästa tittartid för att skydda barn och unga. Utskottet, som godkände begränsningarna, ansåg att man kunde sätta en ännu senare tidpunkt för reklamen och att det finns faktorer som talar för ett totalförbud mot alkoholreklam i teve (ShUB 58/2006 rd).

Utskottet tog i sitt ovan nämnda betänkande också ställning till alkoholreklam i samband med idrottsevenemang. En lång rad grenförbund har förbundit sig att göra reklam för alkohol. Alkoholreklam i anknytning till idrottsevenemang är oförenligt med de hälsopolitiska målen. Därför borde man förhålla sig kritisk till de grenförbund som tillåter alkoholreklam när det blir aktuellt med statsunderstöd.

Utskottet godkänner regeringens förslag om att slopa varningstextskyldigheten, men vill trots det poängtera att konsumenten har rätt att få behövlig, oförfalskad information. Konsumentens behov av skydd kan anses vara särskilt stort när produkten utgör en risk för liv och hälsa. Det gäller alltså för social- och hälsovårdsministeriet att snabbt sätta igång med att planera hur medborgarna på annat sätt kunde göras mer medvetna om alkoholens hälsorisker.

Enligt Europeiska kommissionen är det tillåtet att på förpackningar för alkoholdrycker varna för fosterrisker på grund av alkohol. Däremot motsätter sig kommissionen allmänna varningar om hälsorisker. Frankrike har en lag som kräver att förpackningar för alkoholdrycker förses med en symbol eller text som varnar för fosterskador. Också om vi nu avstår från att sätta i kraft varningstextskyldigheten, är det viktigt att vi följer exemplet om andra EU-stater nationellt börjar lagstifta om varningstexter. Dessutom bör regeringen vara aktiv i EU:s organ och lägga förslag att regler om varningstexter ska tas in i gemenskapslagstiftningen.

Förslag till beslut

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 22 april 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Håkan Nordman /sv

Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Anni Sinnemäki /gröna
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /saml (delvis)
Erkki Virtanen /vänst
ers. Sanna Lauslahti /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

Regeringen förslår att den paragraf i alkohollagen upphävs som föreskriver att förpackningar för alkoholdrycker från ingången av 2009 ska vara försedda med en allmän varningstext om produktens skadliga effekter på hälsan och en kompletterande varningstext om risken för fosterskada. Bakom förslaget ligger ett yttrande från Europeiska kommissionen.

Riksdagen godkände förslaget om varningstext under senaste valperiod som ett led i ett större åtgärds paket för att minska alkoholskadorna. Motiven har inte ändrats. Under sakkunnigutfrågningen i utskottet framgick det att kommissionens yttrande inte nödvändigtvis betyder att vi måste avstå från varningstexter. Kommissionen tillstår i sitt yttrande att i ljuset av vetenskaplig information är alla åtgärder som ökar medvetenheten om riskerna av alkoholbruk under graviditeten av största vikt. Hälsovarningar på alkoholdrycker kan alltså ses som ett nyttigt instrument i den allmänna strategin för att minska förekomsten av fetalt alkoholsyndrom. Kommissionen framhåller också att skadliga och farliga alkoholkonsumtionsmodeller får allvarliga folkhälsokonsekvenser. Medborgarna har alltså rätt att få saklig information om alkoholbrukets farliga och skadliga hälsoeffekter och särskilt om riskerna för fosterskador.

Kommissionen hade varit redo att förhandla med regeringen för att uppnå samsyn om hur varningstexten kunde utformas. Men regeringen har varit förhandlingsovillig och förslår att hela 33 b § i alkohollagen upphävs. Enligt vår mening är regeringens beslut beklagligt och ansvarslöst. Av de två varningarna skulle åtminstone den om foster som kommissionen inte motsätter sig ha fått stå kvar. Dessutom menar vi att regeringen bör fortsätta förhandla med kommissionen om en allmän varningstext på dryckesförpackningar. Det är angeläget med tanke på konsumentens säkerhet och folkhälsan i vårt land.

Vi föreslår att den paragraf som regeringen föreslår ska upphävas ändras med invägande av kommissionens anmärkningar. Frankrike antog för ungefär ett år sedan en lag som kräver varningstexter på förpackningar för alkoholdrycker. Också varningsbilder är tillåtna. I Finland står det i motsvarande paragraf att varningstexten ska vara avfattad "på både finska och svenska". För att introducera de europeiska varningsbilderna i vår lagstiftning föreslår vi att alkohollagens 33 b § inte upphävs, utan ändras genom att det uttryckliga kravet på varningstext stryks. Varningen skulle gälla risken för fosterskada.

Folkhälsan bör inte offras på alkoholindustrins altare

De alkoholpolitiska besluten bör utgå från folkhälsorelaterade faktorer som bygger på vetenskaplig information, inte fattas för att skydda kommersiella aktörer. Även om en reglering av priset på och tillgången till alkohol är det som biter bäst på konsumtionen, behöver man också göra annat, t.ex. begränsa alkoholreklamen och gå ut med massiv information om alkoholens negativa effekter.

Det tilltagande alkoholbruket har gjort att de alkoholrelaterade skadorna och sjukdomarna ökat alarmerande. Därför måste vi försöka få ned alkoholkonsumtionen med alla medel som står oss till buds. Det behövs information och varningar för att signalera och göra människor medvetna om att alkohol skadar hälsan. Det nu föreliggande lagförslaget markerar att vi struntar i konsumentens rätt att få veta vilka produktens risker är.

De alkoholpolitiska insatserna bör vara konsekventa. Det bör gå att lita på de alkoholpolitiska strategier riksdagen lagt fast, och därför är det ingen idé att upphäva den paragraf i alkohollagen som trätt i kraft helt nyss.

I övrigt instämmer vi i betänkandets alkoholpolitiska ställningstaganden.

Förslag

Vi föreslår

*att lagförslaget godkänns med följande
ändringar:*

Reservationens ändringsförslag

Lag

om ändring av 33 b § i alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) 33 b § 1 mom., sådant det lyder i lag
588/2007:

5 kap.	<i>som släpper ut en alkoholdryck på marknaden i Finland ska se till att förpackningen är försedd med en (utesl.) varning om risken för fosterska- da. (Lag 588/2007)</i>
Reklam (utesl), prissättning och varningstex- ter	— — — — —
33 b §	_____
<i>Varningstexter</i>	Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
<i>En tillverkare, importör eller distributör av alkoholdrycker eller annan verksamhetsutövare</i>	_____

Helsingfors den 22 april 2008

Päivi Räsänen /kd
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd

Satu Taiveaho /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd